

Invandring – ett kulturellt eller ekonomiskt hot?

Sociotropiska bedömningars effekter på attityder gentemot
invandring i Sverige

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

The aim of this study is to investigate why individuals form certain attitudes towards immigration from a perspective of sociotropic concerns. The theory suggests that people form political attitudes based on the consequences for their country as a whole. I add the perspective that sociotropic concerns are based on the social group that is of most importance to the individual, national or not. Previous research has pointed at the centrality of economic and cultural assessments of the consequences of immigration, but these have too often been conducted in different analyses, making it difficult to estimate how much weight to put to each explanation. The explanations will be tested on Sweden using individual level data from SOM-institutet year 2015 with logistic regression. The results indicate, in line with previous research, that even though both explanations are significant at $p < 0,001$, a larger share of variance in attitudes toward immigration is accounted for by concern about the cultural consequences of immigration than concern about the economic impact.

Nyckelord: Attitude formation, group threat, immigration attitudes, national identity, sociotropy

Antal ord: 9755

Innehållsförteckning

1	Introduktion	2
2	Tidigare forskning och teori	4
2.1	Bakgrund.....	4
2.2	Syfte och frågeställning.....	6
2.3	Tidigare forskning.....	6
2.4	Teori.....	8
3	Metod och forskningsdesign	13
3.1	Urval.....	13
3.1.1	Fall.....	13
3.1.2	Material.....	13
3.2	Operationalisering av huvudvariabler.....	14
3.2.1	Generell attityd gentemot invandring.....	14
3.2.2	Sociotropisk bedömning av kulturen.....	15
3.2.3	Sociotropisk bedömning av ekonomin.....	15
3.3	Operationalisering av kontrollvariabler.....	17
3.3.1	Utbildning.....	17
3.3.2	Ålder.....	17
3.3.3	Kön.....	18
3.4	Val av metod.....	18
3.4.1	Logistisk regression.....	19
3.5	Begränsningar.....	20
4	Resultat	22
4.1	Deskriptiv statistik.....	22
4.1	Huvudresultat.....	24
4.2	Diskussion.....	27
5	Slutsats	30
6	Referenser	31

1 Introduktion

När företaget Aportekarnes lanserade sin vintermust år 2019 spred sig ett ramaskri på sociala medier. Att läsken kallades vintermust istället för julmust sågs av vissa som en eftergift till muslimska invandrare. En upprörd Facebookanvändare skrev: ”Herregud alltså, nu ska vi säga vintermust, vinterfest, blir det vinterklappar och ska vi hälsa varann God vinter oxå? Detta börjar ta absurda proportioner tycker jag.” (Malmqvist Aprea, 2019). Denna infekterade julfejd får här representera en bredare trend där önskan om kulturell likhet allt tydligare utmejslar sig som avgörande för attityder gentemot invandring. Syftet med den här studien är att utifrån en sociotropisk utgångspunkt undersöka attityder gentemot invandring. Problemformuleringen är: Hur påverkar föreställningar om konsekvenserna av invandring med avseende på kultur och ekonomi individers attityd gentemot invandring?

Den moderna motsvarigheten till stater bildades, enligt vissa forskare, med föreställningen om en gemensam identitet och delade värden i åtanke, i synnerhet för den europeiska kontexten. I processen att förena det territoriella området var ett gemensamt språk centralt, liksom delade kulturella uttryck. Vissa forskare menar att tack vare föreställningen om en kulturell likhet medborgare emellan kunde föreställningen om jämlikhet medborgare emellan etableras med en minska gemensam kulturell nämnare som bas (McLaren, 2015: 23-26).

Samtida europeiska stater kännetecknas emellertid inte längre (om de nu någonsin gjort det) av homogenitet. I sanning är verkligheten för de flesta europeiska stater att: *“these countries are countries of immigration and that citizens and political systems have little choice but to eventually adapt their identity constructions to this reality”* (McLaren, 2015:102).

Sverige är ett land som över decennier haft hög invandring. Det har dels varit sprunget ur ett behov av arbetskraft vid ekonomisk uppgång, och ett svar på turbulens i omvärlden vid händelse av krig så som 1990-talets stora invandring från Balkan, och 2015 års stora invandring från Syrien (Lindgren 2018:318).

Likväl som invandring varit en bestående del av dagens västerländska demokratier har också motstånd mot invandring bland stora delar av befolkningen bestått (Morales et al, 2015). Mångkultur tycks strida mot vissa människors grundläggande förväntningar på vad en stat bör vara, och väcka oro bland vissa grupper av befolkningen över hur landet påverkas av de nyanlända.

Extremhögerpartier med invandringskritisk kärna har blivit en faktor att räkna med i europeisk kontext. Partiernas närvaro har haft långtgående konsekvenser för den samtida politiken (Oesch, 2008). Invandrings skepticism, alltså viljan att minska invandring, är den bästa indikatorn på vilka som röstar på ett extremhögerparti (Rydgren, 2008). För att förstå dagens politiska landskap är det

alltså centralt att öka kunskapen om orsakerna till individers attityd gentemot invandring.

Två förklaringar kommer stå till grund för studiens upplägg. Dessa utgår från teorin om sociotropiska bedömningar; Att individer formar sina attityder gentemot invandring utifrån hur de uppfattas att landet som helhet påverkas. Jag adderar dock perspektivet att sociotropiska bedömningar görs med avstamp i hur den sociala grupp som är viktigast för individen påverkas. Den första förklaringen är sociotropiska bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna av invandring. Den andra är sociotropiska bedömningar av de kulturella konsekvenserna av invandring. Båda dessa förklaringar har ett starkt stöd i litteraturen, men testas vanligtvis i separata studier. Hainmueller & Hopkins skriver: “[r]elatively few studies have considered the impact of sociotropic economic considerations alongside sociotropic cultural considerations [...] making it unclear how much weight to accord each explanation” (2014:241). De har heller inte tidigare testats på fallet Sverige.

Studien är strukturerad som följande: I del 2, som följer efter introduktionen, redovisas tidigare forskning, teori och hypoteser. I del 3 redovisas metod och forskningsdesign. Därefter, i del 4, redovisas studiens resultat. Studien avslutas med en slutsats.

2 Tidigare forskning och teori

I denna sektion introduceras tidigare forskning och teori. I bakgrunden presenteras två förklaringarna till attityder gentemot invandring, nämligen sociotropiska bedömningar av ekonomin och sociotropiska bedömningar av kulturen.

2.1 Bakgrund

Attityder är avgörande för förståelsen av ett samhälle. Vare sig man ser på grundläggande normer eller specifika policys är attityder en viktig förklaring till dess tillblivande (Hatemi & McDermott, 2016). Hur attityder formas och förstås är dock inte utan komplexitet. Attityder är delvis statiska, men formas av narrativet i samhället och i den egna gruppen. Attityder består också av ett flertal värderingskomponenter som relaterar på olika vis till varandra bland olika grupper (Demker, 2016). Vidare finns det två grundläggande utgångspunkter inom akademien för att förstå politiska attityder. Antingen betraktas attityder som sprungna ur den sociala kontexten eller ur neurologiska egenskaper (Hatemi & McDermott, 2016). Fastän båda perspektiven har fått ett betydligt stöd, och en kombination otvivelaktigt hade varit mest fördelaktigt (Se Hatemi & McDermott, 2016:338, Figur 1) kommer endast det sociala perspektivet tillämpas i denna studie, på grund av materialets begränsningar.

Generell attityd gentemot invandring kan motsvara en politisk ståndpunkt (viljan att minska invandring) likväl som en negativ attityd till invandrare som sådana. Dock sammanfaller viljan att minska invandring och främlingsfientlighet i hög grad empiriskt (Demker, 2016). Rydgrens (2008) studie indikerar att högerpopulistiska väljare hyser invandrings skeptiska åsikter (viljan att minska invandring) i högre grad än främlingsfientliga åsikter. Olika typer av invandring har olika associationer. Asylinvandring brukar talas mer om i termer av välgörenhet än att det genererar ett mervärde, jämfört med arbetskraftsinvandring som generellt varit mer accepterad (Ögren, 2019).

Tidigare studier har fokuserat på två utgångspunkter till attityder gentemot invandring. För det första politisk ekonomi och rational choice. Man utgår då från att individers politiska attityder formas utifrån bedömningar av vad som gynnar dem själva. Exempelvis menar man att vissa grupper löner påverkas negativt av invandring, varför dessa är invandringskritiska (Slaughter & Scheve, 2001). Andra undersöker hur grupper totala inkomster påverkas genom ökade fiskala utgifter för staten (Hanson et al, 2007). Här har man alltså jämfört faktiska

konsekvenser av invandring i olika ekonomiska kontexter, för att se om attityderna varierar därefter.

Fastän teorier om individuellt ekonomiskt nyttomaximerande har fått stöd i vissa fall, kan man konstatera att ett bredare stöd saknas. Om attityder gentemot invandring beror på oro över hur den personliga ekonomin ska påverkas genom exempelvis dumpade löner, torde motståndet mot frihandel vara likvärdigt bland dessa grupper, vilket inte är fallet (Mayda, 2008). Detta är i linje med det bredare forskningsläget där egenintresse inte tycks spela en avgörande roll för hur attityder formas (Hainmueller & Hopkins, 2014). Attityder gentemot invandring varierar inte heller logiskt utifrån ekonomiskt läge. I länder med sämre ekonomi är inte oron över ekonomiska konsekvenser av invandring större än i länder med bättre ekonomi, vilket talar för att roten till attityderna har med andra faktorer att göra. Vilka konsekvenser individer *uppfattar* att invandring har är troligtvis viktigare för förståelsen av attityd gentemot invandring än vilka konsekvenser invandring *de facto* har (Sides & Citrin, 2007:477).

Den andra utgångspunkten är sociopsykologisk, och innefattar teorier om grupprelaterade attityder och symbolers inverkan på invandringsattityder. I huvudsak går de här förklaringarna ut på att individer formar sina attityder gentemot invandring baserat på hur de uppfattar att staten påverkas *i sin helhet*. Individer gör alltså sociotropiska bedömningar av invandringen (se exempelvis McLaren & Johnson 2007; Sides & Citrin 2007; Sniderman et al. 2004).

Anledningen att individer bryr sig om landet som helhet härstammar sannolikt i en identifikation med landet. Invandringskritiska individer identifierar sig i allmänhet starkare med nationen än individer som inte är invandringskritiska. De förstnämnda tenderar att se tillhörighet i den nationella gemenskapen som något som är baserat på askriptiva egenskaper, så som att tillhöra samma etnicitet eller ha bott i landet längre, till skillnad från individer med en svagare nationell identitet som generellt ser processen att bli en ”inhemsk” som någonting man gör, till exempel delta i det politiska systemet genom att rösta eller lära sig språket (McLaren, 2015:87-90).

De symboliska hot som tidigare forskning utpekat som centrala för attityder gentemot invandring är för det första hur hela den nationella ekonomin påverkas av invandring, s.k. *sociotropiska bedömningar av ekonomin*, och för det andra hur den nationella kulturen ska påverkas, s.k. *sociotropiska bedömningar av kulturen*. Notera skillnaden mellan en bedömning av hur invandring påverkar ens egna privatekonomi och en sociotropisk bedömning av hur den nationella ekonomin påverkas. I det andra fallet rör det sig om en omsorg för landet i sin helhet, som beror på graden av nationell identifikation. I det första fallet rör det sig om personligt nyttomaximerande.

Kontextuella förhållanden, såsom politisk diskurs, politiska eliter och medierapportering har betydelse för attityder gentemot invandring (Lindgren, 2018:321). Politiska eliters agerande formar hur väljarna förstår ett politiskt problem. De högerextrema partierna har konceptualiserat invandring som ett hot på flera olika fronter. Dels som ett hot mot den nationella identiteten. Partierna förstår nationer som bärare av unika folk med egna kulturer, som bara kan bevaras genom att de åtskiljs (etno-pluralism). De olika kulturerna tros inte kunna leva i

samklang på ett harmoniskt sätt. I synnerhet muslimska invandrare ses som ett existentiellt hot mot staten och det kitt av gemenskap som håller ihop medborgarna. Den etno-pluralistiska världsbilden kan sammankopplas med uppfattningen att invandring är ett kulturellt hot genom att sammanblandning leder till brottslighet och till social oordning. Uppfattningen att invandring är ett ekonomiskt hot kan inte härledas lika enkelt till etno-pluralism (Rydgren, 2008:445-446).

2.2 Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att utifrån teorin om sociotropiska bedömningar undersöka attityder gentemot invandring. Problemformuleringen är: *Hur påverkar föreställningar om konsekvenserna av invandring med avseende på kultur och ekonomi individens attityd gentemot invandring?*

2.3 Tidigare forskning

Nedan presenteras tidigare forskning där sociotropiska bedömningar av ekonomin och/eller av kulturen studerats.

Tidigare forskning där både sociotropiska bedömningar av ekonomin och av kulturen ingår indikerar att invandringskritiska attityder beror mer på uppfattningen om ett kulturellt hot än om ett ekonomiskt hot. Oesch (2008) visar att arbetares val att rösta på högerpopulistiska partier i högre grad beror på upplevelsen av att nationens kultur hotas av invandring än att ekonomin hotas¹. En signifikant del av variationen beror dock på sociotropiska bedömningar av ekonomin. Detta resultat är i linje med Rydgrens (2008) analys av högerpopulistiska väljares motiv till val av parti. Oro över spänningar mellan grupper, kriminalitet och den nationella identiteten får ett starkare stöd än oro över välfärden och att förlora sitt jobb. Vidare är individer med en önskan om en monokultur (i motsats till mångkultur) mer sannolika att vara emot invandring (Mayda, 2006:525). Card et al. (2012) undersöker huruvida ekonomin eller frågor om den lokala befolkningens sammansättning förklarar attityder gentemot invandring. Det första kan relateras till sociotropiska bedömningar av ekonomin, eftersom indikatorer på landnivå används. Den senare kan relateras till kultur, då

---

¹ Notera att Oeschs studie ser på sambandet mellan attityder om invandring och sannolikheten att rösta för ett högerpopulistiskt parti. Eftersom negativa attityder om invandring i hög grad samvarierar med att rösta på sådana partier, kan dock sådant väljarbeteende ses som en proxy för en generell skepticism mot invandring. Jag tolkar därför resultatet som att uppfattningen om ett ekonomiskt hot i mindre grad förklarar invandringsskepticism än uppfattningen om ett kulturellt hot.

indikatorer som språk, traditioner, religion och sociala spänningar mellan grupper ingår. Den kulturella förklaringen är även här den mest centrala. Resultatet visar också att oro över kulturen och oro över ekonomin i hög grad korrelerar: De som tror att invandring medför negativa konsekvenser för ekonomin tror också att kulturen hotas av invandring. Oro över befolkningens sammansättning förklarar också viss variation i oro över ekonomiska konsekvenser. Det kan betyda att invånarna i den europeiska kontexten ser kulturella, språkliga och religiösa skillnader som en kostnad. Oro över befolkningens sammansättning är större för invandring från en annan etnicitet än majoritetsbefolkningen (Card et al., 2012:96-97), vilket indikerar att kulturellt avstånd från värdlandet spelar roll. Card et al. visar också att oro över befolkningens sammansättning förklarar till större del variationen mellan grupper uppdelade efter ålder, stad/landsbygd, utbildningsnivå och arbetsmarknadsposition än oro över ekonomin.

Jämfört med 'pocket voting' är önskan om en homogen kultur en bättre predictor av invandringskritiska attityder än oro över hur den personliga ekonomin ska påverkas (Sides & Citrin 2007).

Utbildning är en viktig förklaring till variationen i invandringsattityder. Individer med låg utbildning tenderar att vara mer invandringskritiska än dito med hög utbildning. Sambandet har brett stöd i tidigare forskning (se exempelvis Cavaille & Marshall, 2019; d'Hombres & Nunziata, 2016; Hainmueller & Hopkins, 2014:241; Demker 2016). Det tycks inte bero på att individer med lägre utbildning tävlar med invandrare om samma arbetstillfällen (alltså attityder formade utifrån teorin om individuellt nyttomaximerande), utan snarare på postmateriella värderingar och uppfattning om multikulturalism. Högre utbildade individer ser mångkultur i mer positiv dager och är mer sannolika att tro att invandring gynnar ekonomin i sin helhet (Hainmueller & Hiscox, 2007). Card et al. studie visar att lågutbildade är mer oroliga över de ekonomiska konsekvenserna av invandring än högutbildade. Samtidigt förklaras en betydligt större del av skillnaden i attityder gentemot invandring av skilda uppfattningar om relevansen av en homogen befolkning vad gäller religion, kultur och språk där homogenitet är viktigare för lågutbildade (2012:96-97).

En livlig diskussion inom akademien är huruvida utbildningsgradens effekt på postmateriella värderingar ska betraktas som en effekt av klass eller som ett separat fenomen (Achterberg & Houtman, 2006:78). Jag kommer inte betrakta utbildningsgradens effekt på invandringsrelaterade värderingar som likställd med en klasseffekt, eftersom postmateriella värderingar enligt Inglehart (1977:72-89) påverkas i högre grad av utbildning än av andra klassindikatorer som inkomst och yrke. Utbildning tycks alltså ha en egen effekt som inte klass helt kan motsvara.

Achterberg & Houtman (2006) påvisar i sin studie det centrala i kulturellt kapital för att förklara "onaturligt väljarbeteende" i betydelsen att inte rösta enligt vad som förväntas av klasstillhörighet. Kulturellt kapital definieras av Lamont (1987) som förmågan att känna igen kulturella uttryck och förstå dess mening. Individer med låg utbildning har generellt sett lägre kulturellt kapital. Det är enligt författarna förklaringen till att lågutbildade förfäktar en "kulturell konservatism". Achterberg & Houtman skriver:

“As people have a greater ability to recognize cultural expressions and comprehend their meaning (and thus, as they have more cultural capital), they are less likely to reject different lifestyles and non-traditional patterns of behavior as deviant and are more likely to be willing to accept them” (78-79).

Lägre utbildning förväntas därför leda till mer negativa attityder gentemot invandring. På grund av sämre förmåga att förstå olika kulturella uttryck ses invandrare som mer hotande för lågutbildade.

Formationen av politiska åsikter och attityder är en livslång process (Neundorf & Smets, 2017). Äldre människor tenderar att vara mer negativa till invandring än yngre människor. Enligt Card et al. (2012) beror det till större del på preferenser om befolkningens sammansättning (kultur) än syn på hur ekonomin påverkas. Äldre individer tycker det är viktigare med homogenitet vad gäller religion, kultur och etnicitet än vad yngre människor gör (28).

Tidigare forskning visar att kön är en viktig förklaring till väljarbeteende och politiska attityder. I postindustriella ekonomier röstar kvinnor mer vänsterorienterat än män (Inglehart & Norris, 2000). Kvinnor tenderar också att vara mindre konservativa, mindre rasistiska och mindre patriotiska än vad män är, något som enligt Pratto et al. (1997) beror på att kvinnor och män skiljer sig åt på den psykosociala skalan att föredra jämlikhet eller hierarki mellan grupper, s.k. *social dominance orientation*. Eftersom män har en mer dominerande plats i samhället är de för åtgärder som bibehåller den nuvarande maktordningen (50-51). Samtidigt visar annan forskning att kvinnor och män har likvärdiga attityder till invandring, men att män prioriterar dessa frågor mer (Harteveld et al 2015).

Det kan vara svårt att separera sociotropiska bedömningar av ekonomin och kulturen från varandra. Exempelvis kan invandrare som lär sig tala det inhemska språket uppfattas som mindre hotande både av kulturella och ekonomiska skäl. Enkäter där majoritetsbefolkningen tillfrågas vilka karaktärsdrag de finner önskvärda för immigranter visar att majoritetsbefolkningen bryr sig om ifall invandrare ”anstränger sig”. De är mer positiva om de uppfattar att invandrare vill arbeta och utbilda sig. Det kan ha med rent sociotropiska ekonomiska bedömningar att göra, eftersom invandringen då medför lägre kostnader. Men, kanske kan det ha att göra med att god arbetsmoral är en del av konstruktionen av den nationella kulturen (Hainmueller & Hopkins 2014:242).

Svenskarna har de senaste 20 åren fått en alltmer tolerant inställning till invandrare. Det gäller viljan att ta emot fler flyktingar, attityden gentemot religionsfrihet och ”en generell uppfattning om invandrares plats i Sverige” (Demker, 2016, sidförteckning saknas). Samtidigt som attityder så som rasism och främlingsfientlighet minskat över tid i Sverige har uppfattningen att integrationspolitiken ska syfta till att göra invandrare ’svenska’ stått emot tidens tand. År 2015 tyckte 82 procent av svenskarna att det är ett mycket bra förslag att integrationspolitiken ska ha detta syfte (Demker, 2016).

2.4 Teori

Utgångspunkten för den här studien är att individers attityder gentemot invandring beror på sociotropiska bedömningar av konsekvenserna av invandring. I studien kommer två sådana bedömningar testas för att se hur de relaterar till varandra, nämligen sociotropiska bedömningar av ekonomin och av kulturen.

Sociotropi kan dels förstås som att forma politiska attityder utifrån konsekvenserna på samhällsnivå, och dels som en personlighetstyp. Beck (1983) introducerade begreppet till det psykologiska fältet tillsammans med dess motsats, autonom personlighetstyp. De människor som karaktäriseras som sociotropiska investerar i hög grad i aktiviteter för att känna social tillhörighet. För att känna tillfredsställelse är dessa individer beroende av social feedback och stöd från andra. Det kan både uttryckas i ett beroende av andra och ett generellt högt värdesättande av relationer. Autonoma individer får tillfredsställelse av att självständigt kunna verka för att komma närmre sina mål. De får positiva känslor av en ökad självständighet och mobilitet och föredrar att leva utan kontroll från andra (Bieling et al, 2000:763-766).

Sociotropi är också ett statsvetenskapligt och ekonomiskt begrepp för att karaktärisera beteenden eller attityder som utgår från ett makroperspektiv. Att rösta baserat på hur alternativet bedöms påverka ens nation i sin helhet förstås som sociotropiskt, i kontrast till 'pocket voting' där individen utgår från konsekvenserna alternativet får för henne personligen (Kinder & Kiewiet, 1981:129-132). Man ser här kopplingarna till den psykologiska motsvarigheten, där den sociotropiska personlighetstypen på ett liknande sätt värderar den sociala gruppen högre än den individuella nyttan. I Kinder & Kieweits tidiga studie på sociotropiskt väljarbeteende versus 'pocket voting' förstods inte nödvändigtvis sociotropi som ett uttryck för altruism. Eftersom väljare påverkas på ett personligt plan av kollektiva nyttigheter, argumenterade de, kan de fortfarande rösta utifrån sociotropiska bedömningar av egoistiska skäl. Den senare förståelsen av begreppet har dock landat i att individer tenderar att forma politiska attityder baserat på hur de bedömer att hela den sociala gruppen – nationen, påverkas.

Sociotropiska bedömningar kan med fördel kopplas ihop med teorier om nationell identitet. Uttryckt med sociotropiska ordval kommer individer med starkare nationell identitet bry sig mer om landet i sin helhet därför att de ser sig som en del av en viktig social gemenskap som ger dem tillfredsställelse och en känsla av tillhörighet. Som Hainmueller & Hopkins skriver: "*By definition, attitudes on immigration are about groups of people and about challenges to group boundaries*" (2014:242). Invandrare konceptualiseras av invandringskritiska individer som outsiders som därför hotar den nationella exklusiva gruppen (Sides & Citrin, 2007). Den med en svagare nationell identitet bör i lägra grad uppleva invandring som ett hot därför att den inte i lika hög grad ser invandrare som en outgroup mot vilken den egna gruppen konkurrerar. I det fallet att en individ har en stark nationell identitet kan orsakskedjan till en individs hållning till invandring tänkas se ut som följer: En stark nationell identitet leder till att attityder gentemot invandring beror på sociotropiska bedömningar av hur nationen påverkas. Detta leder antingen till *utfall 1*: Bedömer att nationen gynnas

av invandring, och är därför positivt inställd, eller *utfall 2*: Bedömer att nationen missgynnas av invandring, och är därför negativt inställd.

Invandring innebär att mottagarlandet förändras. Enligt *Uncertainty-identity teorin* gör sociotropisk osäkerhet (alltså oro över en fråga på landnivå) att människor identifierar sig starkare med en specifik grupp. Genom 'depersonifiering' tillskriver man den egna gruppen särskilda egenskaper, som man också överför till sig själv. På så sätt minskar osäkerheten kring vem man är, därför att man genom att gruppstillhörigheten får information om hur man bör tänka och vara (Steenvoorden & Wright, 2019:7-8). Steenvoorden & Wright menar att en individ kan ha ett flertal politiska identiteter på olika nivåer samtidigt, så som kommunen, nationen, eller transnationella gemenskaper, som en konsekvens allt mer global värld. De multipla identiteterna minskar dock vid sociotropisk osäkerhet därför att en ensidig identitet gör det enklare för individer att tolka skeenden (2019:9).

Sociotropiska bedömningar motsvarar inom akademien bedömningar som görs på landnivå, men jag förstår själva teorins kärna som att attityder formas med en större social gemenskap i åtanke. Om de allra flesta individer inte utgår från personligt nyttomaximerande när de formar politiska attityder, och individer har en varierande grad av nationell identifikation, bör de med en svag nationell identitet forma politiska attityder med andra sociala grupper i åtanke. De med en svag nationell identitet gör således också en bedömning av makrokonsekvenser av invandring, men vilken social grupp som är i åtanke är öppet för spekulation. Exempelvis, om man främst identifierar sig som tillhörande en viss religion eller minoritet framför sin nationalitet, bör man prioritera hur just dessa grupper i världen påverkas av invandring. Likaså, om man ser sig själv som en världsmedborgare snarare än tillhörande en viss nationalitet (kosmopolism) väger kanhända konsekvenserna för invandrarna lika tungt som konsekvenserna för landsmännen.

I fallen som ovan diskuterats kan orsakskedjan till en individs hållning till invandring tänkas se ut som följer: En svag nationell identitet möjliggör att attityder till invandring beror på hur en icke geografiskt avgränsad social gemenskap påverkas av landets hållning till invandring. Detta leder antingen till *utfall 1*: Bedömer att invandring ger positiva konsekvenser för denna grupp, och är därför positiv till invandring, eller *utfall 2*: Bedömer att invandring ger negativa konsekvenser för denna grupp, och är därför invandringskritisk.

Den nationella identiteten har en kulturell aspekt. Invandring kan ses som ett hot därför att individers identitet delvis är baserad på etnisk och/eller kulturell likhet. Gemensamma traditioner, myter, kultur och härstamning betraktas som någonting önskvärt, eller rent av nödvändigt för att samhället ska "hålla ihop". Medborgarna i landet ser varandra som jämbördiga på grund av deras kulturella likhet (McLaren 2015:27). Enligt *Uncertainty identity teorin* bör den förändring som invandring medför generera osäkerhet, vilket gör människor mer benägna att söka sig till avgränsade gruppidentiteter. På grundval av detta ställs följande hypotes:

Hypotes I: Om man är mer orolig över de kulturella konsekvenserna av invandring, är det mer sannolikt att man hyser negativa attityder gentemot invandring.

Sociotropiska bedömningar av den nationella ekonomin utgår likaså från den nationella identiteten. En starkare nationell identitet möjliggör kollektiva lösningar, eftersom individer som uppfattar sig ha substantiella drag gemensamt med andra är de mer villiga att finansiera kollektiva nyttigheter i landet. Uppfattningen av kulturell likhet kan även här vara central: Medborgare med en stark nationell identitet förväntar sig att nyttigheterna ska vara reserverade för andra landsmän med vilka man uppfattar sig ha något fundamentalt gemensamt med. Invandrare ses då ett grupp som drar nytta av det som är avsett för de inhemska (McLaren, 2015:68). Oro över ekonomiska konsekvenser av invandring följer av synen på invandrare som hotande outsiders, och landsmän som bekanta insiders. Sociotropiska bedömningar av ekonomin kan emellertid frångå från uppfattningen om att invandrare hotar ekonomin för att de inte passar in kulturellt. Kanhända oroar man sig för att det inte finns tillräckligt med arbetstillfällen eller dylika förhållanden.

De som gör sociotropiska bedömningar baserat på en icke-nationellt avgränsad social grupp bör vara mindre oroad över de ekonomiska konsekvenserna för Sverige.

För att testa vikten av sociotropiska bedömningar av ekonomin formuleras följande hypotes:

Hypotes II: Om man är mer orolig över de ekonomiska konsekvenserna av invandring är det mer sannolikt att man hyser negativa attityder gentemot invandring.

En generell politisk trend är att postmateriella frågor ökar i betydelse på bekostnad av materiala frågor. Tidigare forskning indikerar att sociotropisk oro över kulturen förklarar mer variation i invandringskritiska attityder än ekonomisk oro. På grund av den vikt som tidigare forskning tillskrivit den kulturella förklaringen, samt att den ekonomiska förklaringen möjligtvis har en kulturell komponent, formuleras den tredje hypotesen som följande:

Hypotes III: Sociotropiska bedömningar av de kulturella konsekvenserna av invandring förklarar en större del av variationen i attityder gentemot invandring än sociotropiska bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna av invandring.

Det är möjligt att de båda uppfattningarna verkar förstärkande på varandra, en s.k. interaktionseffekt. Den som är oroad över både de kulturella och de ekonomiska konsekvenserna av invandring är möjligtvis mer oroad över invandring än den som bara är oroad över en aspekt. Följande hypotes ställs därför:

Hypotes III: Den som tror att invandring utgör ett kulturellt- och ett ekonomiskt hot är mer sannolik att vara negativt inställd till invandring än den som bara hyser den ena uppfattningen.

3 Metod och forskningsdesign

Nedan presenteras de metodologiska val som gjorts i uppsatsen. Studien genomförs med en logistisk regression. Först motiveras urvalet, sedan operationaliseras huvud- och kontrollvariabler, därefter diskuteras och presenteras val av metod och slutligen studiens begränsningar.

3.1 Urval

3.1.1 Fall

Sverige utmärker sig i den europeiska kontexten sett till attityder gentemot invandring. Landet hade år 2011 den högsta andelen befolkningen bland EU-länderna som ville öka arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU. Sverige var också landet där uppfattningen att invandring berikar landet var vanligast, då hela 81 procent höll med om detta påstående (Demker, 2016, sidförteckning saknas). Även om det är att sträcka sig långt att kalla Sverige för ett "least likely case" för teorin om att uppfattningen om ett kulturellt hot styr attityderna gentemot invandring, är Sverige ett intressant fall att jämföra de ekonomiska och kulturella bedömningarnas relevans. Det har, utifrån min bedömning, inte tidigare gjorts.

Det finns som beskrevs under Tidigare forskning en motsättning mellan svenskarnas liberala attityd gentemot invandrarens kultur och deras vilja att försvenska invandrarna som kommer. Det motiverar vidare att undersöka den kulturella förklaringens styrka i Sverige. På grund av Hainmueller & Hopkins uppmaning att undersöka den kulturella i relation till den ekonomiska förklaringen, liksom på grund av det stöd som den ekonomiska förklaringen fått i litteraturen sedan tidigare, inkluderas även den ekonomiska förklaringen.

3.1.2 Material

I tidigare forskning har European Social Survey fått stå till grund för en rad slutsatser om den kulturella och den ekonomiska förklaringens betydelse (se exempelvis Rydgren, 2008; Oesch, 2008; Card et al, 2012). Materialet som här används är en rikstäckande enkätundersökning från SOM-institutet från år 2015. Utifrån min bedömning har inte SOM-institutets undersökning tidigare fått stå till

grund för en jämförelse mellan kulturella och ekonomiska förklaringar till attityder gentemot invandring (men se Lindgrens (2018) rapport där ekonomiska förklaringar studeras något). Att använda SOM-institutets material innebär därför en möjlighet att bidra med fördjupad kunskap om dessa förklaringar till attityder gentemot invandring, liksom en specialisering i svenska attityder gentemot invandring.

Den mest aktuella enkät som finns tillgänglig att begära ut från SOM-institutet är från år 2017. För att relevanta frågor om invandring ska finnas med är dock undersökningen från år 2015 mer användbar, då det detta år var ett fokus på attityder gentemot invandring. En aspekt att ha i åtanke är att enkäten genomfördes mitt under början av flyktingkrisen, vilket lär ha vridit upp den generella oron för frågor kopplade till invandring.

Enkätundersökningen genomfördes i fem omgångar (s.k. formulär) med olika teman, med ett urval om 3400 personer som är boende i Sverige i vardera formulär (SOM kodbok 2015). Datamaterialet kodas så att endast den tredje frågeomgången används (variabelnamn: formid; label: riks3), eftersom det är den omgång där både frågor om invandringens effekt på kulturen och oro över ekonomin finns med. Individer utan svenskt medlemskap inkluderas inte.

3.2 Operationalisering av huvudvariabler

3.2.1 Generell attityd gentemot invandring

För att mäta inställning till invandring används variabeln *oro för ökat antal flyktingar*. Frågan formulerades som följer: *Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?* Respondenterna fick sedan svara på hur de såg på *Ökat antal flyktingar*. Frågan är på ordinalskalenivå, där 1 = mycket oroande, 4 = inte alls oroande. Som Tabell 1 visar är medelvärdet för oro över ökat antal flyktingar 2,14. Medelvärdet hamnar mellan svarsalternativen *Ganska oroande* och *Inte särskilt oroande*.

Flyktingar får här representera det bredare fenomenet 'invandrare'. Det kan påverka resultatet eftersom invandrare och flyktingar har något skilda associationer. Eftersom formulär 3 inte hade någon fråga om oro för ökat antal invandrare kan inte ett index med de båda typerna skapas.

Oro för ökat antal flyktingar behöver inte nödvändigtvis bero på en negativ attityd till invandrare. Kanhända är vissa av respondenterna som angivit att de är oroade bekymrade över flyktingarna som tvingats lämna sina hemländer, och inte över deras närvaros konsekvenser för landet.

Variabeln kodas till en dikotom variabel eftersom logistisk regression används. Svaren "Mycket oroande" och "Ganska oroande" kodas som 1. Svaren "Inte särskilt oroande" och "Inte alls oroande" kodas som 0. En positiv oddskvot i

den logistiska regressionen innebär alltså med denna kodning att ett högre värde på den oberoende variabeln ökar sannolikheten för att en individ ska vara oroad över fler flyktingar.

3.2.2 Sociotropisk bedömning av kulturen

När man bedömer vilka konsekvenser ett fenomen kommer få för landet i sin helhet gör man en sociotropisk bedömning. En variabel i enkäten bedöms som särskilt lämplig för att mäta sociotropiska bedömningar av kulturen, vilken är *Invandringen utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värden*. Det är den enda frågan gällande hur man ser på de bredare kulturella konsekvenserna istället för enskilda kulturella företeelser, exempelvis hur respondenterna ser på religiös mångfald och om användandet av slöja ska inskränkas.

Här kan man fråga sig om sociotropisk bedömning av de kulturella konsekvenserna av invandring helt går att åtskilja från generell invandringsattityd. Om det inte går riskerar man att överskatta den förklarande variabelns tyngd. De betraktas emellertid som åtskilda eftersom individer kan vara negativt inställda till invandring utan att för den sakens skull vara oroad över de kulturella konsekvenserna. Card et al gör samma åtskillnad i deras studie (2012:86).

Tabell 1 visar att medelvärdet som svar på frågan *Invandringen utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värden* är 2,02, vilket ligger nära alternativet *Delvis felaktigt*.

Variabeln är på ordinalskalenivå. I det ursprungliga materialet är värdena kodade som följer: 1 = helt riktigt, och 4 = helt felaktigt. När en logistisk regression genomförs med denna kodning blir oddskvoterna mindre än noll. På grund av att oddskvoter större än 1 är enklare att tolka, kodas variabeln om så att 1 = helt felaktigt, och 4 = helt riktigt. Alternativ 5 = ingen uppfattning inkluderas inte.

Den logistiska regressionen kommer behandla variabeln som att den är kontinuerlig. Det är problematiskt, eftersom att variabeln endast kan anta fyra värden. Eftersom värdena är rangordnade bör emellertid antagandet hållas. Den logistiska regressionen genomförs en extra gång med variablerna sociotropisk bedömning av ekonomin och av kulturen kodade som 0-1-variabler för att kontrollera att resultatet blir likvärdigt, vilket det blev (samma signifikanser och samma slutsatser för hypoteserna). Det bedöms därför vara accepterbart att genomföra analysen med den ordinarie kodningen.

3.2.3 Sociotropisk bedömning av ekonomin

Tidigare forskning visar att individer sammankopplar landets ekonomi och nivåer av invandring med varandra. För att mäta sociotropiska bedömningar av ekonomin finns två variabler i datamaterialet som bedöms som möjliga kandidater. Dessa är *oro över försämrad välfärd* och *oro för stor arbetslöshet*. Oro för ekonomisk kris finns även, men eftersom ekonomiska kriser generellt

beror på internationella faktorer, och inte landets invandringsnivåer, bedöms den inte vara aktuell för att mäta sociotropiska bedömningar av ekonomin (här antas alltså att även befolkningen delar den uppfattningen). Oro för försämrad välfärd och för stor arbetslöshet hade kunnat kombineras till ett index, men testet Cronbachs Alfa, vilket är ett mått på reliabilitet, gav ett värde på 0.563, vilket innebär att värdena på dessa variabler inte är tillräckligt lika (minimigränsen för värdet är 0.7) (Djurfeldt & Barmark, 2009:100). Att de inte samvarierar tillräckligt väl kan vara en indikation på att variablerna inte är lämpliga att mäta sociotropiska bedömningar av ekonomin. Den logistiska regressionen testas dock med de olika operationaliseringarna, med ett likvärdigt resultat (samma signifikanser och samma slutsatser för hypoteserna).

Oro för försämrad välfärd väljs, på grund av Oesch (2008) något mer robusta resultat för uppfattningen om att invandrare tar ut mer ur välfärdssystemet än de bidrar med jämfört med uppfattningen att invandrare dumpar lönerna i värdlandet. Dumpade löner och arbetslöshet är inte likvärdigt, men resultatet ger i varje fall en indikation på att konsekvenser för välfärden är mer central än frågor som har med arbete att göra.

Tabell 1 visar att medelvärdet för variabeln är 2,88, vilket ligger nära alternativet *Ganska oroande*.

Oro för försämrad välfärd mäts på ordinalskalenivå, där 1 = mycket oroad, och 4 = inte alls oroad. När en logistisk regression genomförs med denna kodning blir oddskvoterna mindre än noll. På grund av att oddskvoter större än 1 är enklare att tolka, kodas variabeln om så att 1 = inte alls oroad, och 4 = mycket oroad. Frågan formulerades som följer: *Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?* med underfrågan *Försämrad välfärd*. Notera diskussionen om att behandla en ordinalskalevariabel som kontinuerlig under Sociotropisk bedömning av kulturen. Samma åtgärd genomfördes här med samma resultat.

I tidigare studier har de ekonomiska konsekvenserna av invandring ofta operationaliserats med en indikator som nämner invandring och ekonomi i samma sammanhang, till exempel använde Oesch frågan *"People who come to live here take out more in terms of welfare services than they put in in terms of taxes"* (2008:355). Det är därför att vänta att en del av svaren på oro över välfärden beror på orsaker som inte har med konsekvenserna av invandring att göra. Eftersom SOM-institutets undersökning inte inkluderar en fråga om hur specifikt invandringen påverkar ekonomin, är detta så nära denna studie kan komma. Konsekvenserna av denna operationalisering kommer diskuteras vidare under Huvudresultat.

Tabell 1. Beskrivande statistik.

Variabel	N	Medelvärde	Standard- avvikelse	Min	Max
Oro fler flyktingar	1615	2,14	0,91	1	4
Oro fler flyktingar, binär variabel	1615	0,64	0,480	0	1
Försämrad välfärd	1607	2,88	0,785	1	4
Hotad kultur	1511	2,02	1,106	1	4
Kön	1685	1,50	0,50	1	2
Ålder	1689	52,53	17,89	16	85
Utbildning	1648	4,20	1,906	1	8

Kommentar: Data är hämtad från SOM-undersökningen 2015 formulär 3. Värdena för Försämrad välfärd, Hotad kultur och Utbildning gäller efter omkodningen som beskrevs vid operationaliseringarna. Variabelnamn i datamängden: Kön (kn), Ålder (alder), Utbildning (f198), Försämrad välfärd (f53d), Hotad kultur (f80a) och Oro fler flyktingar (f53f).

3.3 Operationalisering av kontrollvariabler

3.3.1 Utbildning

Lägre acceptans för alternativa livsstilar bör som tidigare beskrivits bero på grad av utbildning, eftersom lågutbildade har lägre kulturellt kapital. I den logistiska regressionen kommer därför utbildning användas som en kontrollvariabel för attityder till invandring. Det förväntade mönstret är att låg utbildning samvarierar med negativa attityder gentemot invandring.

För att mäta utbildning används variabeln Utbildningsnivå. Inga andra indikatorer på utbildningsnivå finns tillgängliga i formulär 3. Frågan formulerades som följer: *Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande*. Respondenterna kunde därefter välja bland åtta alternativ, där 1 = Ej fullgjord grundskola, och 8 = studier vid/examen från forskarutbildning. När en logistisk regression genomförs med denna kodning blir oddskvoterna mindre än noll. På grund av att oddskvoter större än 1 är enklare att tolka, kodas variabeln om så att 1 = Studier vid/examen från forskarutbildning, och 8 = Ej fullgjord grundskola.

Tabell 1 visar att den genomsnittliga utbildningsnivån ligger i spannet mellan *Examen från gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande) och Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet*.

3.3.2 Ålder

Ålder är som tidigare beskrivits en relevant kontrollvariabel för attityder gentemot invandring. För att operationalisera ålder används svaren som respondenterna gett på frågan när de är födda, omkodade till hur gamla de var år 2015. Det förväntade sambandet är att äldre är mer negativa till invandring.

3.3.3 Kön

I den logistiska regressionen kommer kön kontrolleras för på grund av relevansen variabeln tillskrivits i tidigare forskning. Kön operationaliseras som uppgivet kön kompletterat med urvalsdata (KÖN) där svar saknas, vilket tillhandahålles i materialet från SOM-institutet. Eftersom kunskapen om hur kön påverkar attityder i huvudsak är baserad på den dikotoma definitionen av kön används kön kombinerat med register så att alla respondenterna antingen är män (=2) eller kvinnor (=1).

3.4 Val av metod

Nu när alla variabler presenterats följer nedan en diskussion kring argumenten för och emot att använda logistisk- respektive multipel regression.

Ansatsen är att förklara individers attityd gentemot invandring, alltså att fastställa ett kausalt förhållande. Kausalitet definieras probabilistiskt, alltså att ett kausalt förhållande föreligger om den oberoende variabeln gör ett visst utfall i den beroende variabeln mer sannolikt. För att kunna isolera en effekt är kvantitativ metod lämpligast (Teorell & Svensson, 2007:159). Eftersom jag vill se respektive sociotropisk bedömnings relevans för attityder gentemot invandring värderas detta kriterium högt. Därför används kvantitativ metod.

Ett debatterat ämne inom samhällsvetenskaplig metod är huruvida variabler på ordinalskalenivå bör användas i multipel regressionsanalys. Enligt den statistiskt striktare skolan bör endast kvantitativa variabler på minst intervallskalenivå användas, medans den mer tillåtande sidan förespråkar att det går att kringgå under vissa förutsättningar. Både oberoende och beroende variabler i den här studien är på ordinal- eller nominalskalenivå, vilket, oavsett position i debatten, är ett validitetsproblem. Multinomial logistisk regression är anpassad för att kunna hantera den här typen av data, men eftersom resultaten är svårare att tolka kommer den emellertid inte tillämpas här.

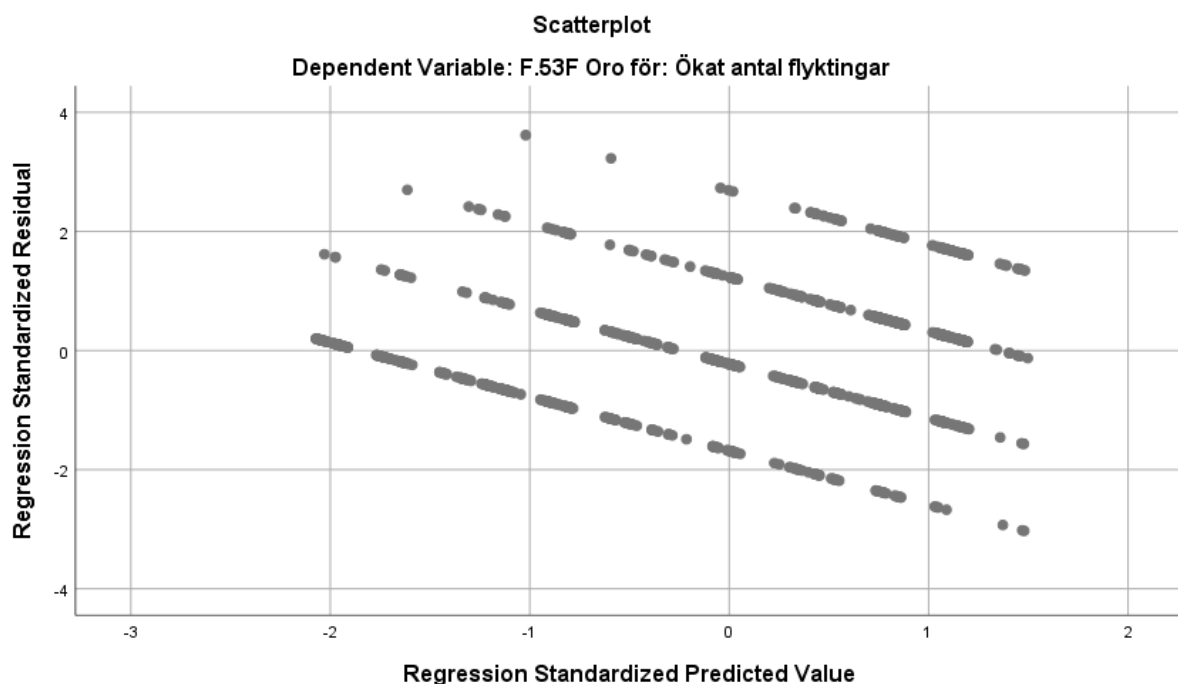
Ett antagande som bör gälla för att multipel regressionsanalys ska vara applicerbart är att den beroende variabelns residual är homoskedastisk. Heteroskedasticitet, dess motsats, råder om spridningen beror på värdena på den beroende variabeln (Djurfeldt & Barmark, 2009:44). Heteroskedasticitet riskerar att uppstå när den beroende variabeln är diskret och/eller endast kan anta ett färre antal värden, där den normerande gränsen är 5-6 alternativ (Teorell & Svensson, 2007:209). I denna studies fall kan den beroende variabeln, oro för ökat antal flyktingar, endast anta 4 värden. Variabeln är dessutom diskret och på

ordinalskalenivå. På grund av den överhängande risken för heteroskedasticitet konstrueras en scatterplott över residualerna på y-variabeln, se Figur 1.

Scatterplotten indikerar att heteroskedasticitet råder. Variabelvärdena för de olika svarsalternativen har ett negativt mönster. Multipel regression ger därför osäkra resultat. Analysen kommer därför inte genomföras med multipel regression.

Ett antagande för att multipel- eller logistisk regression med fördel ska kunna användas är avsaknaden av multikollinearitet. Multikollinearitet betyder samvariation mellan oberoende variabler. Högre multikollinearitet leder till att determinationskoefficienten (R^2) sjunker (Djurfeldt & Barmark, 2009:112-113). Multikollinearitet påverkar också standardfelet. Dessa faktorer innebär att hypotesprövningen blir mer osäker om multikollinearitet råder. En kollinearitetsdiagnostisering genomförs därför genom att kontrollera VIF-faktorerna (*Variance Inflation Factors*). De oberoende variablerna har värden i intervallet 1,033-1,169, vilket är under det kritiska värdet $VIF = 2,5$ (Djurfeldt & Barmark, 2009: 114). Det innebär att risken för multikollinearitet är så liten att materialet passerar testet.

Figur 1, Scatterplot för residualerna för variabeln Ökat antal flyktingar

. Källa: SOM-undersökningen 2015 formulär 3.

3.4.1 Logistisk regression

Som ovan motiverats kommer logistisk regression tillämpas. Logistisk regression används när den beroende variabeln är dikotom. Oro för ökat antal flyktingar

kodas som tidigare beskrivits till en 0-1-variabel, där 0 representerar avsaknaden av oro och 1 att man är orolig.

Vid logistisk regression kan den beroende variabeln endast anta två värden, den är därav binomial. Vid metoden används Maximum likelihood metod, vilken är en komplex matematisk metod som inte närmare kommer kommenteras här.

I resultattabellen kommer oddskvoten (OR) att redovisas. Värdena avläses som hur mycket oddset för att vara orolig för ökat antal flyktingar förändras när x_i ökar med en enhet. En oddskvot på värdet 1 innebär att oro för ökat antal flyktingar är oberoende av den aktuella variabeln. En oddskvot som överstiger 1 indikerar ett positivt samband, och en oddskvot som understiger 1 ett negativt samband (Djurfeldt & Barmark, 2009:131). Ett signifikanstest genomförs på varje oddskvot, som visar om sambandet är statistiskt säkerställt.

Vid multipel regression markerar R^2 andel förklarad varians, alltså hur stor andel variation i den beroende variabeln som förklaras av modellen (Teorell & Svensson, 2007:173). Motsvarigheten vid logistisk regression är Nagelkerke R^2 . Detta mått mäts inte på samma sätt, och måste tolkas med större försiktighet (Djurfeldt & Barmark, 2009:131-132).

Vid logistisk regression antas att de respektive oberoende variablerna har en effekt på den beroende variabeln som inte beror på värdena på de övriga oberoende variablerna. Ibland modererar emellertid en variabel effekten som en annan variabel har på y-värdet. I dessa fall finns det en interaktionseffekt mellan de oberoende variablerna (Djurfeldt & Barmark, 2009:139-144).

3.5 Begränsningar

Denna studie förutsätter följande kausala riktning: Attityd till invandring beror på uppfattningen om huruvida invandring utgör ett hot, ett ekonomiskt sådant eller kulturellt. Logistisk regression visar inte den kausala riktningen på ett samband, utan riktningen på kausaliteten måste styrkas med tidigare forskning och teoribildning.

Kontextuella faktorer på landnivå undersöks inte i denna studie, eftersom dessa hålls konstanta då enbart ett land undersöks.

I analysen kontrolleras inte för vad individerna röstar på. Högerpopulistiska väljare är mer invandringskritiska, varför Gal-Tan-skalan är relevant för förståelsen av sådana attityder. Val av parti är dock sannolikt en konsekvens av invandringskritiska åsikter snarare än en förklaring till dem. Attityderna gentemot invandring föregår troligtvis val av parti, varför väljarbeteende inte betraktas som förklarande variabel (Teorell & Svensson, 2007:64). På grund av svårigheten att fastställda tidsordningen kontrolleras inte heller för andra attityder som kan inverka på attityder gentemot invandring, så som *social dominance orientation*. Det ökar förstås risken för att variablerna fångar upp varians som beror på andra variabler, s.k. endogenitet (Djurfeldt & Barmark, 2009:116-117).

Som tidigare beskrivits bör individers grad av nationell identifikation påverka generell attityd gentemot invandring. I SOM-undersökningen 2015 finns frågan *Hur stark samhörighet känner du med: Sverige*. Variabeln hade varit en utmärkt operationalisering av nationell identitet, vilket då hade kunnat kontrolleras för. Dessvärre finns inte frågan med i något formulär där frågor om invandring inkluderas. Antagandet om den nationella identitetens betydelse kommer därav ligga till grund för tolkningen av resultatet utan att testas.

4 Resultat

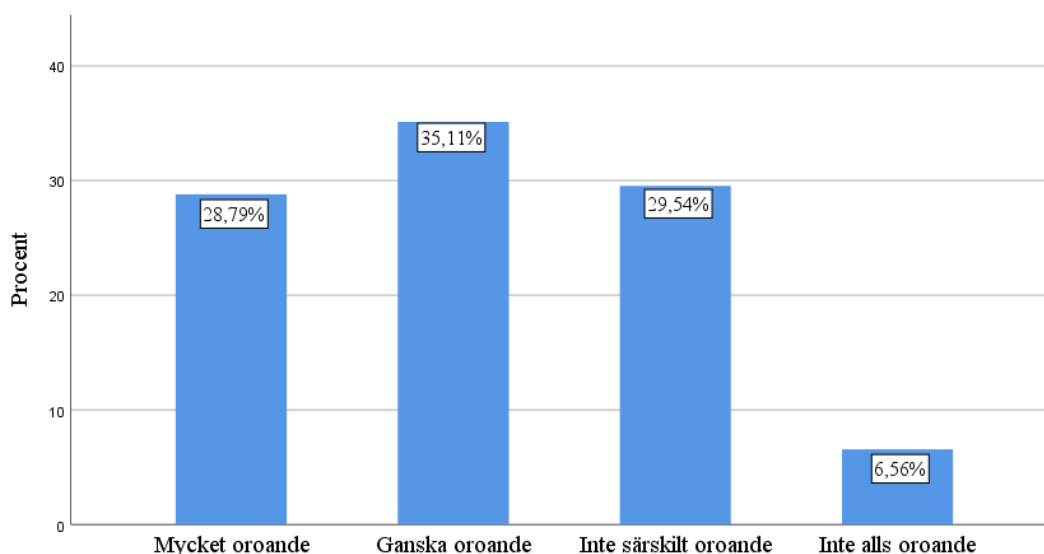
De fyra hypoteser som introducerades under Teori kommer här att testas för att besvara forskningsfrågan: *Hur påverkar föreställningar om konsekvenserna av invandring med avseende på kultur och ekonomi individers attityd gentemot invandring?* Först presenteras deskriptiv statistik för huvudvariablerna. Därefter presenteras huvudresultatet i form av en logistisk regression.

4.1 Deskriptiv statistik

Nedan följer stapeldiagram på huvudvariablerna generell attityd gentemot invandring, sociotropiska bedömningar av kulturen och sociotropiska bedömningar av ekonomin.

Figur 2 motsvarar generell attityd gentemot invandring, innan variabeln blivit omkodad till en 0-1 variabel. Resultatet talat för att en betydande del av svenskarna har negativ attityd gentemot invandring. En klar majoritet, 64 procent, anger att de är mycket eller ganska oroade. Endast 7 procent av respondenterna är inte alls oroade. Värt att påminna om är att undersökningen genomfördes mitt under flyktingkrisens början, varför oron kan förväntas vara högre än vanligt.

Figur 2: Stapeldiagram för fördelningen av svaren på oro för ökat antal flyktingar

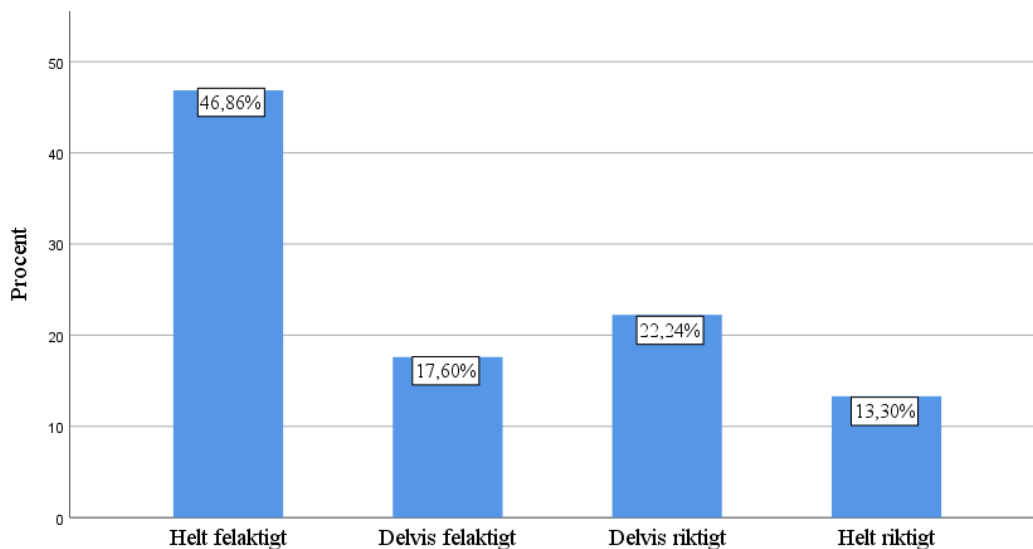

Källa: SOM-undersökningen 2015 formulär 3.

Figur 3 visar hur uppfattningen om invandring som ett kulturellt hot är fördelad. I linje med Demkers forskning upplever inte svenskarna generellt att kulturen hotas av invandring. En knapp majoritet tycker att påståendet att invandringen utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värden är helt felaktigt. Minst andel respondenter som tycker påståendet är helt riktigt.

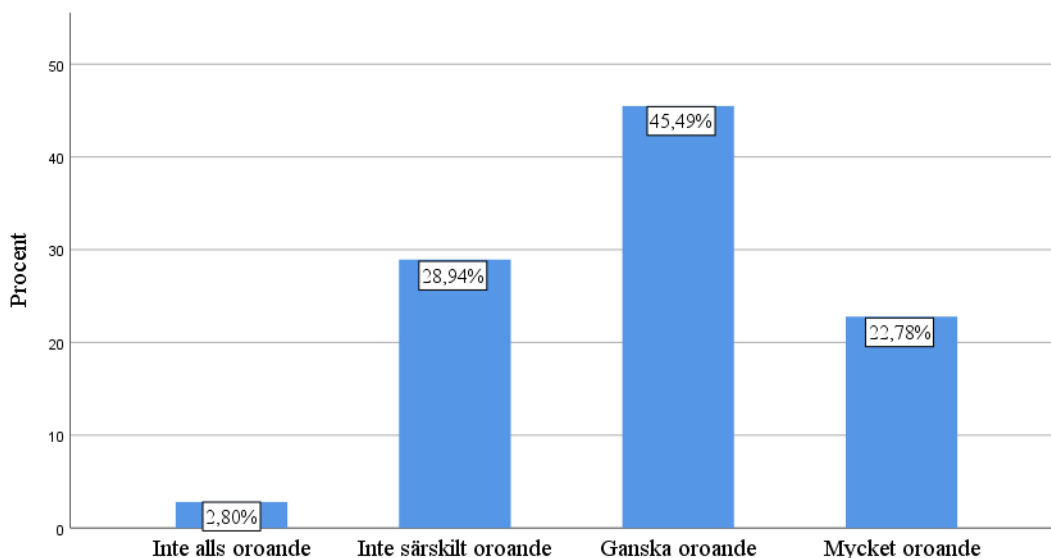
Figur 3: Stapeldiagram för fördelningen av bedömning av påståendet: Invandringen utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värden.

Källa: SOM-undersökningen 2015 formulär 3.

Figur 4 visar respondenternas eventuella oro över en försämrad välfärd. Till största del svarar respondenterna att de är ganska oroade. Endast 3 procent är inte oroade alls. Samtidigt anger cirka 23 procent att det är mycket oroande över att välfärden ska bli sämre.

Figur 4: Stapeldiagram för fördelningen av svaren för oro för försämrad välfärd

Källa: SOM-undersökningen 2015 formulär 3..

4.1 Huvudresultat

Regressionerna nedan är baserade på data där alla individer från SOM-undersökningen 2015 formulär 3 är inkluderade, förutom dem som saknar svenskt medborgarskap. Värdena som redovisas är oddskvoter. Den beroende variabeln är omkodad till en 0-1-variabel för att logistisk regression ska kunna användas. Den beroende variabeln är kodad så att ett värde på oddskvoten som är större än 1 innebär ett positivt samband med oro för ökat antal flyktingar.

Modell 1 är en bivariat logistisk regression som testar hur oro för ökat antal flyktingar beror på sociotropiska bedömningar av kulturen.

Modell 2 är en multivariat logistisk regression som testar hur oro för ökat antal flyktingar beror på sociotropiska bedömningar av ekonomin.

Modell 3 är en multivariat logistisk regression som testar hur oro för ökat antal flyktingar beror på sociotropiska bedömningar av kulturen när man kontrollerar för kön, ålder och utbildning.

I modell 4 presenteras en multivariat logistisk regression som testar hur oro för ökat antal flyktingar beror på sociotropiska bedömningar av ekonomin när man kontrollerar för kön, ålder och utbildning.

Modell 5 inkluderar samtliga oberoende variabler och kontrollvariabler.

Slutligen, i modell 6 testas samtliga variabler tillsammans med en interaktionseffekt av de båda sociotropiska bedömningarna.

Tabell 2: Logistisk regression.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 6
<i>Sociotropisk bedömning av kulturen</i>						
Hotad kultur	4,672***		4,799***		4,609***	5,006***
<i>Sociotropisk bedömning av ekonomin</i>						
Försämrad välfärd		2,086***		2,032***	1,713***	1,786**
Kön			0,771	1,133	0,832	0,831
Ålder			0,998	1,004	1,000	1,000
Utbildning			1,009	1,150***	0,989	0,986
Kultur x Välfärd						0,971
Intercept	0,116***	0,220***	0,221***	0,088***	0,036***	0,032***
Nagelkerke R ²	0,411	0,094	0,413	0,118	0,438	0,438
N	1480	1594	1457	1569	1439	1439

*** = p<0.001 **=P<0.01 *=p<0.05. Källa: SOM-undersökningen 2015 formulär 3.

Värdena som redovisas är Exp(B), alltså oddskvoter. Beroende variabel: Oro för ökat antal flyktingar, dikotom variabel.

Modell 5 som inkluderar alla förklarande variabler fångar enligt Nagelkerke R² upp 44 procent av variationen i attityder gentemot invandring, vilket indikerar att modellen är robust. Man bör likväl komma ihåg att en betydande del av variationen i attityderna inte fångas upp av studien, och således beror på exogena faktorer.

Den som upplever att den inhemska kulturen hotas av invandring är mer oroad över ett ökat antal flyktingar. Modell 1 visar att oddset för att vara oroad över fler flyktingar ökar med 4,672 för varje stegs förändring mot uppfattningen att invandring utgör ett kulturellt hot. Signifikanstestet visar att risken att denna slutsats beror på urvalet är mindre än 0,001. Modell 3 visar att resultatet står sig även vid kontroll för kön, ålder och utbildning. Inga av kontrollvariablerna är signifikanta i kombination med sociotropisk bedömning av kulturen. Sociotropisk bedömning av kulturen är även signifikant för p<0,001 när man kontrollerar för sociotropisk bedömning av ekonomin i modell 5. Det betyder att den kulturella förklaringen har en egen effekt som inte beror på variation i sociotropisk bedömning av ekonomin. Dessa samlade indikationer innebär att Hypotes I kan accepteras. Således: Om man är mer orolig över de kulturella konsekvenserna av invandring, är det mer sannolikt att man hyser negativa attityder gentemot invandring.

I modell 2 avläser vi att oddset att vara oroad över fler flyktingar ökar med 2,086 för varje stegs förändring mot uppfattningen att vara oroad över en

försämrad välfärd. För att uttrycka det mer direkt: Den som är oroad över en försämrad välfärd är mer sannolikt oroad för fler flyktingar. Sambandet behåller sin trestjärniga signifikans när kontrollvariablerna inkluderas i modell 4. Oddskvoten för den ekonomiska förklaringen minskar dock något, vilket troligtvis beror på att utbildningsnivå fångar upp en egen effekt. Den ekonomiska förklaringen är även trestjärnigt signifikant när den kulturella förklaringen inkluderas i modell 5.

Med dessa sammantagna observationer lutar det åt att även hypotes II kan accepteras. Här behöver läsaren emellertid påminna sig om operationaliseringen av sociotropiska bedömningar av ekonomin. Ingenting i enkätfrågan signalerar till respondenten att uppge oro för välfärden med invandringens effekter i åtanke. Många respondenter gör sannolikt sina sociotropiska bedömningar av välfärden av andra anledningar än syn på invandring, exempelvis position på höger-vänsterskalan. Att kontrollera för position på höger-vänsterskalan hade troligtvis hade fångat upp en betydlig del av variationen över oro för försämrad välfärd. Som tidigare diskuterats bedöms likväl inte ideologiska positioner som fördelaktigt att kontrollera för i detta fall, eftersom val av parti troligtvis beror på generell inställning gentemot invandring. Regressioner kan inte fastställa riktningen på kausaliteten, utan bara visa vilka oberoende variabler som varierar utifrån ett mönster som den beroende variabeln följer. Tidigare forskning visar att sociotropiska bedömningar av ekonomin är en vedertagen förklaring till individers attityder gentemot invandring. Individer som är kritiska till invandring är ofta oroad över att invandring på olika sätt medför en kostnad för landet i sin helhet. Det kan bland annat, som Oesch visat, uttryckas i en oro över att invandrare tar ut mer ur offentlig sektor än de tillför. Här antas emellertid att en tillräckligt stor del av variationen i oro för försämrad välfärd beror på syn på de ekonomiska konsekvenserna av invandring. Man bör däremot tolka storleken på oddskvoten med större reservation än i fallet med sociotropiska bedömningar av kulturen. För att konkludera, accepteras Hypotes II: Om man är mer orolig över de ekonomiska konsekvenserna av invandring är det mer sannolikt att man hyser negativa attityder gentemot invandring.

Tack vare att sociotropiska bedömningar av ekonomin och kulturen mäts på samma skala kan man genom att jämföra oddskvoterna för respektive variabel. Alltså kan man se vilken bedömning som är mest relevant för förståelsen av attityder gentemot invandring (emellertid med reservation för operationaliseringen av den ekonomiska förklaringen i åtanke). Modell 1 och modell 2 visar att oddset att inte vara oroad för flyktingar påverkas mer än 2 gånger så mycket av den kulturella förklaringen som den ekonomiska. När man i modell 5 inkluderar båda förklaringarna samt kontrollerar för kön, ålder och utbildning minskar oddskvoten för den ekonomiska förklaringen, i jämförelse med när man bara kontrollerar för kontrollvariablerna i modell 4. Sociotropiska bedömningar av kulturen fångar alltså upp en viss variation av oro över försämrad välfärd. Genom att jämföra andel förklarad varians får man ytterligare indikation på vilken förklaring som driver störst andel varians i oro för fler flyktingar. Nagelkerke R^2 för modell 1 och 2 indikerar att synen på de kulturella konsekvenserna av invandring är en viktigare förklaring till generell attityd gentemot invandring än de ekonomiska

konsekvenserna. Den kulturella förklaringen förklarar cirka 41 procent av variationen i attityd, och den ekonomiska cirka 9 procent. Nagelkerke R^2 är ett osäkrare mått på andel förklarad varians än R^2 , varför tolkningen är något mer osäker. På grund av de stora skillnaderna i oddskvoter för de respektive förklaringarna och värdena på Nagelkerke R^2 kan emellertid även hypotes III accepteras. Således: Sociotropiska bedömningar av de kulturella konsekvenserna av invandring förklarar en större del av variationen i attityder gentemot invandring än sociotropiska bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna av invandring.

Modell 6 konstruerades för att se om man kan påvisa en interaktionseffekt mellan sociotropiska bedömningar av ekonomin och av kulturen. Interaktionsvariabeln är emellertid inte signifikant. Hypotes III avslås därför. Den som tror att invandring utgör ett kulturellt- och ett ekonomiskt hot är inte mer sannolik att vara negativt inställd till invandring än den som bara hyser den ena uppfattningen.

I linje med vad tidigare forskning visat förklarar utbildningsgrad till viss del attityder gentemot invandring. Modell 4, som visar sociotropiska bedömningar av ekonomin tillsammans med kontrollvariabler, visar att utbildningsnivå är signifikant på trestjärnighetsnivån, där $p < 0,001$. Nagelkerke R^2 är något högre i denna modell än modell 2, vilket visar att utbildning fångar upp varians som inte sociotropiska bedömningar av ekonomin gör. Den positiva koefficienten visar som väntat att desto lägre utbildning, desto högre är oron för ökat antal flyktingar. Sambandet är emellertid inte signifikant i de modeller där sociotropiska bedömningar av kulturen inkluderas. Skillnaden i attityder gentemot invandring som beror på utbildning som den ekonomiska förklaringen inte fångar upp är alltså hur man uppfattar att invandrare påverkar kulturen. Sambandet mellan utbildningsnivå och generell attityd gentemot invandring betraktas inte som spuriöst trots att effekten försvinner när alla variabler inkluderas, eftersom grad av utbildning enligt tidigare forskning spelar en central roll för attityder gentemot invandring. Utbildning påverkar alltså sannolikt attityder gentemot invandring indirekt: Utbildningsnivå är en kausal mekanism som påverkar hur individer uppfattar de kulturella konsekvenserna av invandring, och därigenom generell attityd.

Övriga kontrollvariabler saknar signifikans. Forskningsläget vad gäller individers köns betydelse för attityder gentemot invandring är något splittrat. Detta resultat talar för att kön har ringa betydelse. Hög ålder förväntades leda till mer invandringskritiska attityder. Att sambandet uteblev talar för att detta samband är svagt eller icke-existerande i den svenska kontexten.

4.2 Diskussion

Sociotropiska bedömningar av kulturen är den viktigaste förklaringen till attityder gentemot invandring i Sverige. Det i linje med tidigare forskning som

visar att även om sociotropiska bedömningar av ekonomin har en signifikans, är den kulturella förklaringen mest central. Betonandet av de kulturella konsekvenserna kan ses i ljuset av postmateriella frågors allt större relevans. Väljarbeteende förklaras idag alltmer av funderingar kring identitet och kosmopolitism versus nationalism, än oro över materiella frågor.

Invandringsfrågan i sin helhet brukar anses vara en postmateriell fråga. Vissa individers attityd gentemot invandring har dock en materiell utgångspunkt, det vill säga beror på sociotropiska bedömningar av ekonomin. Likväl tycks attityder gentemot invandring i huvudsak vara av postmateriell karaktär på grund av den kulturella förklaringens dominans.

Samtidigt är det fortfarande oklart vad kultur betyder mer konkret. Det behöver ingalunda begränsas till att 'julmust inte får kallas vintermust', som inledningen skämtsamt antydde, utan kan definieras så brett så att ekonomiska aspekter ingår i själva definitionen av kultur, något som Hainmueller & Hopkins (2014) poängterat. Den kulturella förklaringens oddskvot minskar något när man kontrollerar för den ekonomiska förklaringen när alla andra variabler konstanthålls (jämför modell 4 och modell 5), vilket indikerar att en viss variation av oro över de kulturella konsekvenserna beror på inställning till hur ekonomiska påverkas. Oro för hur språk, traditioner, religion och sociala spänningar mellan grupper ska påverkas av invandring är enligt Card et al (2012) forskning också viktiga förklaringar till invandringskritiska attityder, och troligtvis är det dessa och liknande komponenter som ingår i kultur. Det behövs dock mer forskning för att förstå på djupet vad med kulturen som ses som hotat i olika kontexter.

Uppfattningen att kulturen hotas av att sammanblandas med andra kulturer går i linje med extremhögerpartiers etno-pluralism. Sverigedemokraterna har troligtvis haft en inverkan på hur vissa svenskar förstår invandringens konsekvenser. Grupperingar av varierande kultur i ett och samma land tycks strida mot vissa medborgares förväntningar av en stat är. En stat som hålls ihop därför den är hem åt ett folk, med samma praktiker och där man talar samma språk.

Den kulturella förklaringens dominans till trots bör man påminna sig om att de flesta svenskarna inte oroar sig över de kulturella konsekvenserna av invandring. Den kulturella förklaringens signifikans innebär dels att oro för fler flyktingar beror på oro över de kulturella konsekvenserna, men också att frånvaron därav beror på att man inte anser att invandring utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värderingar. I linje med Demkers (2016) forskning anser få svenskar att det är helt eller delvis riktigt att invandring utgör ett kulturellt hot (se Figur 4).

Card et al (2009) forskning visar att skillnader i attityder gentemot invandring bland hög- och lågutbildade i huvudsak uttrycks i olika sociotropiska bedömningar av kulturen. Lågutbildade är mer oroad över de kulturella konsekvenserna av invandring än högutbildade är. I den här studien saknar utbildningsnivå signifikans i modellen där alla variabler är inkluderade, men betraktas likväl som en kausal mekanism till generell attityd gentemot invandring. Sannolikt verkar mekanismen även i detta fall genom att olika sociotropiska bedömningar av kulturen beror på utbildningsnivå. En tolkning till varför lågutbildade är mer invandringskritiska är för att de har ett lägre kulturellt kapital,

och därför har svårare att förstå främmande kulturella uttryck. En annan möjlig förklaring är att invandrades möte med majoritetssamhällets kultur upplevs på ett annat sätt av lågutbildade. Om man, i motsats till det tidigare anslaget, ser utbildningens effekt på invandringsattityder som en klasseffekt, kan variationen tänkbart bestå i att lågutbildade bor i mer utsatta områden, dit också nyanlända och mindre integrerade invandrare hamnar. I detta fall bör klyftan mellan 'det inhemska' och 'det utländska' bli större, varför det senare uppfattas som ett hot mot det nationella sättet att leva och vara på. Samtidigt visar tidigare forskning att andra indikatorer på klass, så som inkomstnivå, inte förklarar attityder gentemot invandring när man samtidigt kontrollerar för utbildningsnivå. Det bedöms därför som mer troligt att anledningen att lågutbildade i högre grad upplever invandring som ett kulturellt hot är att gruppen har lägre kulturellt kapital.

Utgångspunkten i den här studien är att individer grundar sina politiska attityder i sociotropiska bedömningar. Resultatet bevisar emellertid inte att sociotropiska bedömningar av konsekvenserna av invandring görs på grund av en omsorg om landsmännen. Man kan ju exempelvis, i linje med Kinder & Kieweits (1981) argumentation, betrakta en intakt inhemsk kultur och en god ekonomi som en kollektiv nytthet som man tror sig få åtnjuta mindre av personligen om invandringsnivåerna är höga. Med avstamp i ett brett stöd för att politiska attityder inte avgörs av egenintresse bedöms det dock inte som troligt att sociotropiska bedömningar ligger till grund för att maximera den strikt personliga nyttan, utan en vilja att göra det som är bäst för en större gemenskap.

Denna större gemenskap behöver inte vara nationen. De med en svag nationell identitet kan göra bedömningar av makrokonsekvenser med en annan gemenskap i åtanke. Personer med svagare band till sitt hemland bör i lägre grad prioritera konsekvenserna av invandring för hemlandet och sätta andra nivåer av sociala gemenskaper främst. Kanhända värderas invandrargruppens intressen högst, varför man inte är oroad över ett ökat flyktingmottagande. Det finns också personer med multipla identiteter som identifierar sig med flera länder, eller kanhända både som nationell och en del av mänskligheten i stort. Respondenterna som inte är oroad över de kulturella och de ekonomiska konsekvenserna av invandring bör ha en svagare nationell identitet. Denna skilda bas för bedömningar av vilken politik som är önskvärd kan vara en nyckel till en bättre förståelse av den stora klyftan i synen på invandring. Det är alltså möjligt att positiv inställning till invandring beror på två saker: Ett: Ens sociotropiska bedömning är att invandring har positiva konsekvenser för Sverige. Två: Man bedömer att invandring har negativa konsekvenser för Sverige, men man är inte oroad över dem eftersom sociotropiska bedömningar på en icke-nationell nivå ligger till grund för ens attityd. Att testa betydelsen av olika nivåer av sociotropiska bedömningar för attityder gentemot invandring blir en uppgift för framtida forskning.

5 Slutsats

Syftet med den här studien är att utifrån teorin om sociotropiska bedömningar undersöka attityder gentemot invandring. Problemformuleringen är: *Hur påverkar föreställningar om konsekvenserna av invandring med avseende på kultur och ekonomi individers attityd gentemot invandring?*

Den sociotropiska utgångspunkten innebär att man betraktar politiska attityder som formade utifrån vad en individ bedömer konsekvenserna blir för dennes hemland i sin helhet, till skillnad från för individen själv.

Jag adderar perspektivet att en sociotropisk bedömning kan göras med andra sociala grupper i åtanke, för de med en svag nationell identitet eller multipla identiteter. Styrkan i den nationella identiteten föreslås ligga till grund för om de sociotropiska bedömningarna görs på landnivå eller inte.

Resultaten indikerar, i linje med tidigare forskning, att sociotropiska bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna av invandringen ligger till grund för individers generella attityd till invandring. Operationaliseringen av sociotropiska bedömningar av ekonomin gör dock resultatet något osäkert. Även sociotropiska bedömningar av kulturen har en signifikant inverkan på individers attityd till invandring. Uppfattningarna om de båda typerna av hot verkar inte vara förstärkande genom en interaktionseffekt. I linje med tidigare forskning förklaras en betydligt större del av variationen i attityder gentemot invandring av sociotropiska bedömningar av de kulturella konsekvenserna än de ekonomiska. Attityder till invandring formas alltså i huvudsak av postmateriella värderingar om vad som bör känneteckna en nation – kulturell likhet eller kulturell mångfald.

6 Referenser

- Achterberg, Peter och Houtman, Dick. 2006. Why do so many people vote 'unnaturally'? A cultural explanation for voting behaviour. *European Journal of Political Research* 45: 75–92.
- Bieling, P. J., Beck, A. T. och Brown, G. K. 2000. The Sociotropy–Autonomy Scale: Structure and Implications. *Cognitive Therapy & Research*, 24(6):763–780.
- Card, David, Dustmann, Christian och Preston, Ian. 2012. Immigration, Wages, and Compositional Amenities. *Journal of the European Economic Association*. 10(1): 78–119.
- Cavaille Charlotte och Marshall, John. 2019. Education and Anti-Immigration Attitudes: Evidence from Compulsory Schooling Reforms across Western Europe. *American Political Science Review* 113(1):254–263.
- Demker, Marie. 2016. De generösa svenskarna? En analys av attityder till invandring och invandrare i Sverige. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*. (02): 186–196.
- d'Hombres, Béatrice och Nunziata, Luca. 2016. Wish you were here? Quasi-experimental evidence on the effect of education on self-reported attitude toward immigrants. *European Economic Review* 90:201–224.
- Djurfeldt, Göran (red.) och Barmark, Mimmi (red.). 2009. *Statistisk verktygslåda – multivariat analys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hainmueller, Jens och Hiscox J., Michael. 2007. Educated Preferences: Explaining Attitudes toward Immigration in Europe. *International Organization* 61(2): 399–442.
- Hainmueller, Jens & Hopkins, D. J. 2014. Public Attitudes Toward Immigration. *Annual Review of Political Science* 17:225–249.
- Hanson G. H., Scheve K. och Slaughter M. J. 2007. Public finance and individual preferences over globalization strategies. *Economics & Politics* 19:1–33.
- Harteveld, Eelco, Van Der Brug, Wouter, Dahlberg, Stefan och Kokkonen, Andrej. 2015. The gender gap in populist radical-right voting: examining the demand side in Western and Eastern Europe. *Patterns of Prejudice* 49: 103–134.
- Hatemi, P. K. och McDermott, R. 2016. Give Me Attitudes. *Annual Review of Political Science* 19: 331–350.
- Inglehart, Ronald och Norris, Pippa. 2000. The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review* 21: 441–463.
- Inglehart, Ronald. 1977. *The silent revolution: Changing values and political styles among Western publics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Kinder, R., Donald och Kirweit, D., Roderick. 1981. Sociotropic Politics: The American Case. *British Journal of Political Science* 11(2):129-161.
- Lamont, Michele. 1987. Cultural capital and the liberal political attitudes of professionals: Comment on Brint. *American Journal of Sociology* 92(1): 1501–1506.
- Lindgren, Elina. 2018. Är det skillnad på invandring och invandring? Attityder till arbetskrafts- och flyktinginvandring i Sverige. I Ulrika Andersson, Anders Carlander, Elina Lindgren & Maria Oskarson (red). *Sprickor i fasaden*. Göteborg: SOM-institutet, 317-335.
- Mayda, Anna Maria. 2006. Who Is against Immigration? A Cross-Country Investigation of Individual Attitudes toward Immigrants. *The Review of Economics and Statistics* 88(3): 510-530.
- Mayda, Anna, Maria. 2008. Why are people more pro-trade than pro-migration?. *Economics Letters*, 101(3): 160–163.
- McLaren, Lauren och Mark Johnson. 2007. Resources, Group Conflict, and Symbols: Explaining Anti-Immigration Hostility in Britain. *Political Studies* 55(4): 709–32.
- McLaren, Lauren. 2015. *Immigration and Perceptions of National Political Systems in Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Morales, L., Pilet, J.-B. och Ruedin, D. 2015. The Gap between Public Preferences and Policies on Immigration: A Comparative Examination of the Effect of Politicisation on Policy Congruence. *Journal of Ethnic & Migration Studies*, 41(9):1495–1516.
- Malmqvist, Aprea, Matilda. 2019. Apotekarnes: ”Vintermust är inte samma som julmust”. *Aftonbladet*. 5 november. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/JoXLo4/apotekarnes-vintermust-ar-inte-samma-som-julmust> (hämtad 2019-12-28)
- Neundorf, Anja och Smets, Kaat. 2017. *Political Socialization and the Making of Citizens*. Oxford University Press.
- Oesch, Daniel. 2008. Explaining Workers’ Support for Right-Wing Populist Parties in Western Europe: Evidence from Austria, Belgium, France, Norway, and Switzerland. *International Political Science Review*, 29 (3): 349–373.
- Pratto, F., Stallworth, L. M. och Sidanius, J. 1997. The gender gap: differences in political attitudes and social dominance orientation. *British Journal of Social Psychology* 36(1): 49–68.
- Rydgren, Jens. 2008. Immigration Sceptics, Xenophobes, or Racists?: Radical Right-wing Voting in Six West European Countries. *European Journal of Political Research* 44: 737-765.
- Sides, J. och J. Citrin. 2007. European Opinion about Immigration: The Role of Identities, Interests and Information. *British Journal of Political Science* 37: 477–504.
- Slaughter, J, Matthew och F Scheve, F, Kenneth. 2001. Labor-Market Competition and Individual Preferences Over Immigration Policy. *National Bureau of Economic Research* 83:45-133.

- Sniderman, P. M., Hagendoorn, L., och Prior M. 2004. Predisposing Factors and Situational Triggers: Exclusionary Reactions to Immigrant Minorities. *American Political Science Review* 98(1): 35–49.
- Teorell, Jan och Svensson, Torsten. 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber.
- Göteborgs universitet, SOM-institutet. 2017. *Den nationella SOM-undersökningen 2015*. Svensk nationell datatjänst. Version 1.0. <https://doi.org/10.5878/002880>
- Vernersdotter, Frida. Den nationella SOM-undersökningen 2015. SOM-institutet, Göteborgs universitet (kodbok).
- Ögren, Annica. 2019. Statsvetaren: “Motiven för invandring tonas ned”. *Svenska Dagbladet*. 28 november. <https://www.svd.se/statsvetaren-motiven-for-invandring-tonas-ned> (hämtad 2019-12-01).